

АНАЛІЗ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ РОСЛИННИЦТВА В УКРАЇНІ

Т.М. Висоцький, аспірант

Науковий керівник – к.е.н., доцент О.А. Ковтун

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Розглянуто основні статті розподілу бюджету Міністерства аграрної політики та продовольства України, спрямовані на підтримку рослинництва. Проаналізовано зміну фінансування заходів підтримки рослинництва протягом 2008-2014 рр. Оцінено рівень державної підтримки рослинництва в Україні.

Ключові слова: державна підтримка, бюджет, рослинництво, Україна.

Постановка проблеми. Рослинництво відіграє вагомую роль у сільському господарстві України. Валове виробництво продукції рослинництва протягом останніх років постійно зростає. У 2012 році продукція рослинництва склала 66,8% валової внутрішньої продукції (ВВП) сільського господарства, виготовленої усіма категоріями господарств та 72,6% валової внутрішньої продукції, виготовленої сільськогосподарськими підприємствами [1]. Водночас потенціал галузі використовується не повністю. Середня урожайність основних зернових та олійних культур в Україні є меншою за аналогічні показники в західноєвропейських країнах та США [10]. Також суттєво поступаються українські фермери своїм колегам з ЄС за продуктивністю вирощування овочів та фруктів [5]. Це зазначене відставання свідчить про необхідність постійного впровадження передових технологій вирощування сільськогосподарських культур. Оскільки інвестування в новітні технології вимагає значних фінансових коштів, державна підтримка виробників рослинницької продукції може суттєво прискорити цей процес, збільшуючи фінансові можливості аграріїв до інвестування. Але, щоб досягнути довгострокового позитивного результату державна підтримка в рослинництві має бути сталою, прогнозованою та розподілятися відповідно до потреб відповідних напрямків рослинництва.

Аналіз основних досліджень та публікацій. Проблеми державної підтримки сільського господарства досліджено у наукових працях В. Галушко, П. Саблука, М. Кропивка, Т. Заяць, В. Онищенко, О. Черевка, А. Юзефовича, В. Юрчишина та ін. Значний внесок у дослідження проблем реформування сільського господарства в умовах переходу до ринкової економіки зробили вітчизняні вчені М. Дем'яненко, І. Прокопа, В. Терещенко, А. Шепотько, В. Трегобчук, О. Шпичак та інші.

Водночас процес планування інвестицій в технології вирощування продукції рослинництва вимагає чіткого розуміння стратегії та підходів розподілу державної підтримки рослинництва в довгостроковій перспективі. Щоб сформувавши дане розуміння, необхідно провести аналіз державної підтримки рослинництва протягом щонайменше п'яти років. Отже, необхідність поглибленого аналізу розподілу основних статей державної підтримки рослинництва, з метою формулювання рекомендацій щодо процесу планування інвестування в рослинництво, зумовили вибір теми дослідження.

Мета дослідження. Проаналізувати динаміку змін основних статей бюджету Міністерства аграрної політики та продовольства України, спрямованих на підтримку рослинництва протягом 2008-2014 рр.

Виклад основного матеріалу. В посткризові роки обсяги бюджетних асигнувань на підтримку аграрного сектора України не досягли показника передкризового 2008 року, в якому було виділено близько 12 млрд грн у розпорядження Міністерства аграрної політики та продовольства України. Після різкого зменшення аграрного бюджету в 2009 році та поступового збільшення у 2010-2011 рр., протягом 2012-2014 рр. розмір загального аграрного бюджету фактично є незмінним та становить близько 8 млрд грн (рис. 1). У той же час розмір прямої підтримки виробництва сільськогосподарських товарів у цілому та галузі рослинництва зокрема постійно змінювався протягом 2012-2014 рр., не зважаючи на сталість загального розміру аграрного бюджету [2 – 4]. Найменші обсяги коштів на підтримку рослинництва були виділені в аграрному бюджеті

2013 року. В бюджеті, прийнятому на 2014 рік, заплановано зростання асигнувань на розвиток рослинництва.

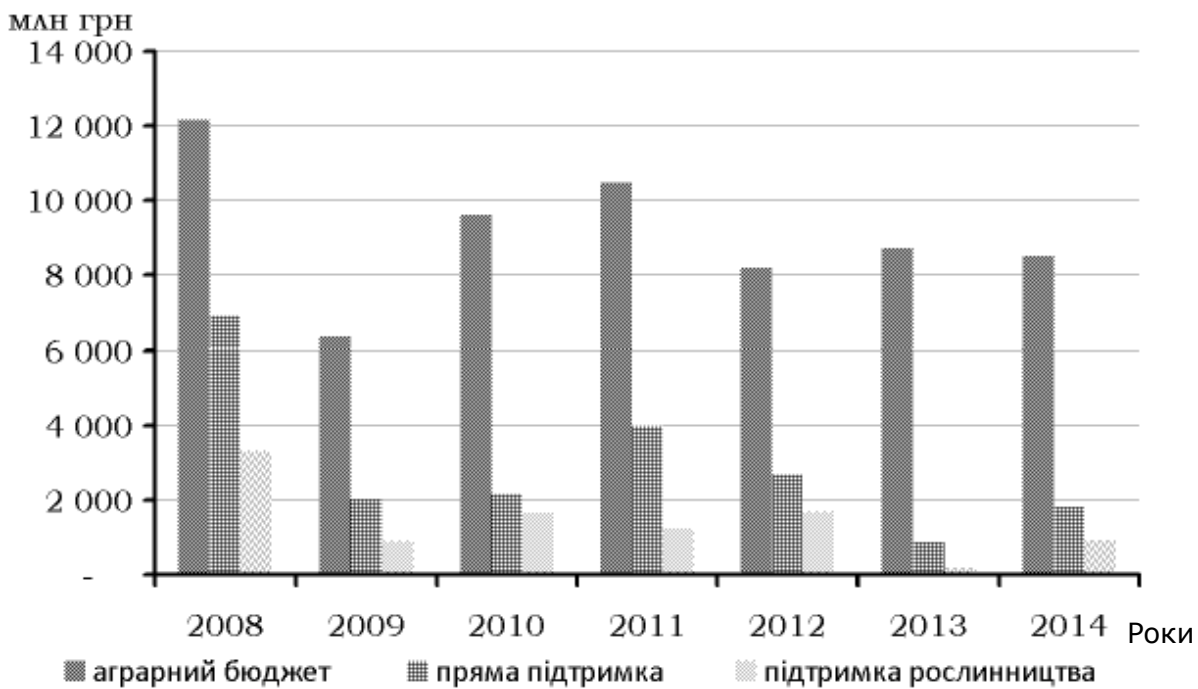

Рис. 1. Аграрний бюджет України та його розподіл

Не зважаючи на зростання частки державної підтримки рослинництва у загальному аграрному бюджеті в певні роки, протягом аналізованого періоду чітко прослідковується тренд до зниження ваги державної підтримки рослинництва у загальному бюджеті (рис. 2). Якщо в передкризовому 2008 році третина аграрного бюджету була витрачена на підтримку рослинництва, то у 2013 році це значення становило лише 2%. Планове зростання частки державної підтримки рослинництва у загальному бюджеті до рівня 11%, що закладене в бюджеті 2014 року, на даний момент важко трактувати як зростання, оскільки останніми роками прослідковувалося хронічне недофінансування заходів підтримки зі спеціального фонду бюджету, з якого планується профінансувати зростання державної підтримки рослинництва у 2014 році [4].

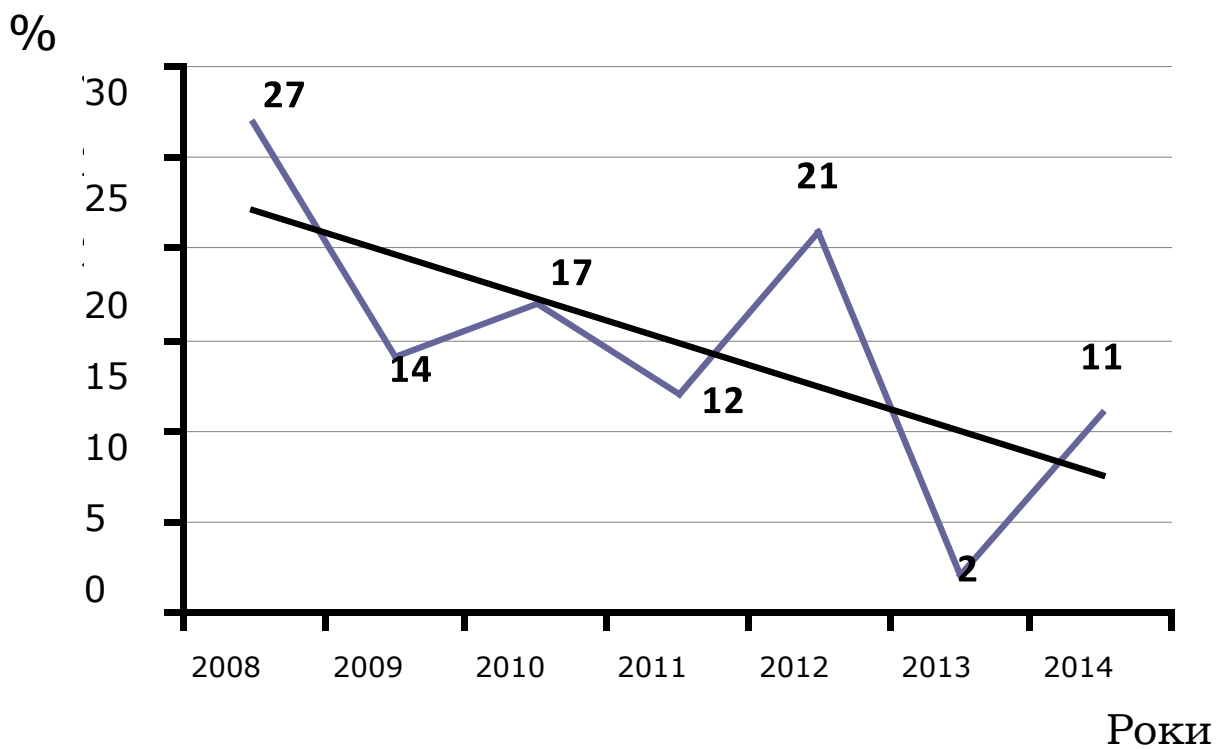

Рис. 2. Частка заходів, спрямованих на підтримку рослинництва, в загальному аграрному бюджеті України

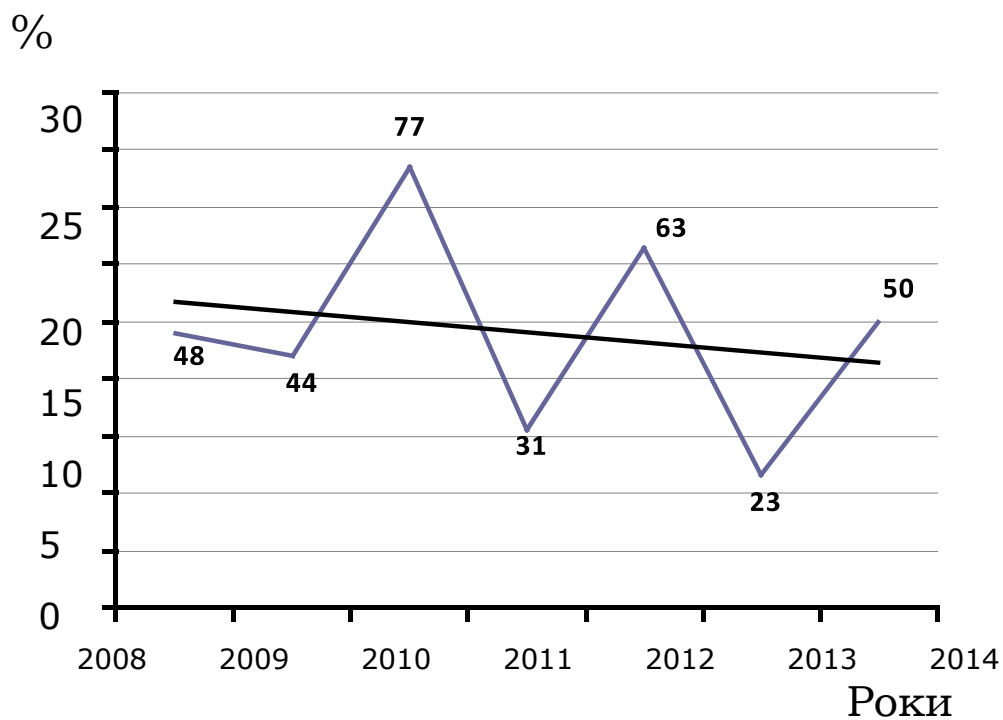

Рис. 3. Частка заходів, спрямованих на підтримку рослинництва, серед заходів прямої підтримки аграрного виробництва в Україні

Обсяги фінансування заходів, спрямованих на підтримку рослинництва, серед усіх заходів прямої підтримки аграрного виробництва як домінували, так і становили меншість протягом 2008-2012 рр. (рис. 3). У цілому, в середньостроковій перспективі існує тренд до зниження рівня підтримки рослинництва в порівнянні з підтримкою тваринництва – іншою основною групою серед заходів прямої підтримки аграрного виробництва, що фінансується з державного бюджету.

З представлених графіків видно, що частка заходів підтримки рослинництва в аграрному бюджеті постійно змінювалася протягом 2008-2012 рр., навіть в роки, коли загальний обсяг аграрного бюджету був відносно сталим.

Протягом 2012-2014 рр. серед заходів підтримки рослинництва єдиним постійним напрямком, на який виділялося більшість коштів, є підтримка розвитку садівництва¹ (рис. 4). Інші заходи підтримки рослинництва знаходились в групі «Фінансова підтримка заходів в агропромисловому комплексі» та змінювалися щорічно відповідно до ситуації в секторі.

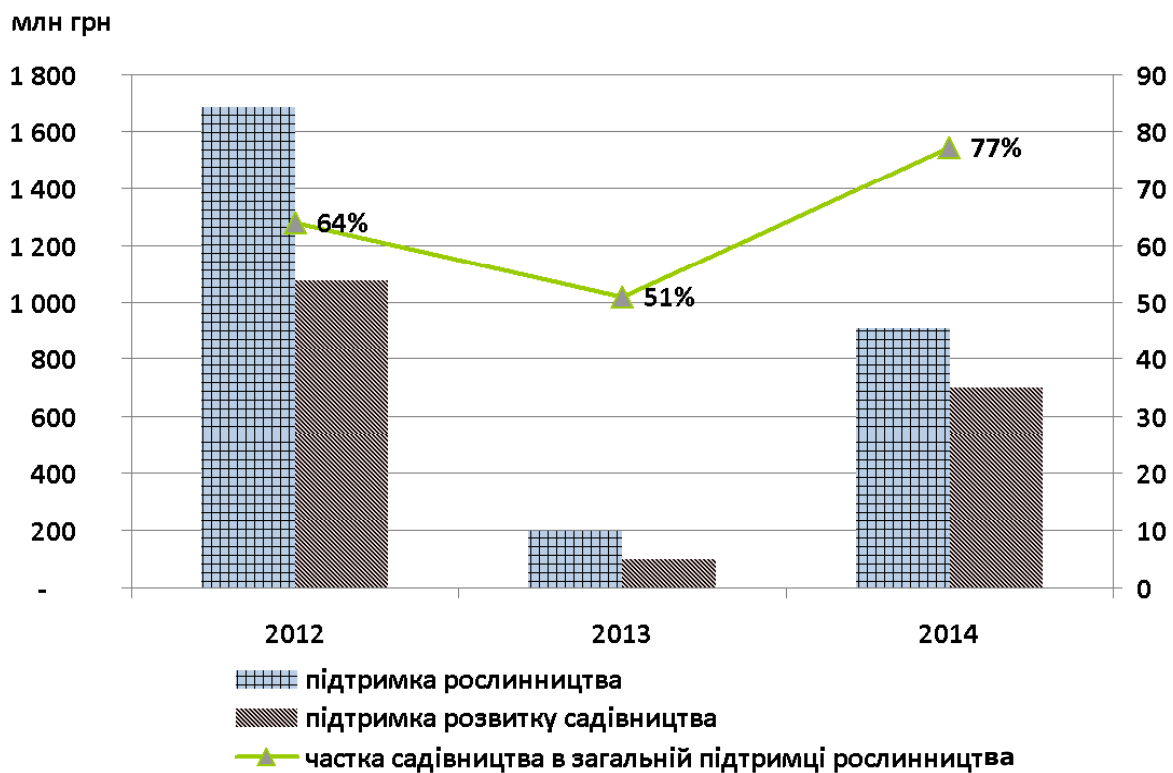

Рис. 4. Розподіл заходів підтримки рослинництва в Україні

¹ Під садівництвом мається на увазі підтримка розвитку хмелярства, овочівництва, закладення молодих садів, виноградників та ягідників і нагляд за ними

Слід зауважити, що основними отримувачами бюджетних коштів, спрямованих на підтримку розвитку рослинництва протягом 2008-2013 рр., були сільськогосподарські підприємства². ВВП рослинництва³, створеного сільськогосподарськими підприємствами, коливався протягом 2008-2012 рр., досягнувши мінімального показника у 2010 році та максимального у 2011 році (рис. 5) [1]. Але, не зважаючи на постійні річні коливання обсягів державної підтримки рослинництва, у цілому, присутній тренд до зростання ВВП рослинництва, створеного сільськогосподарськими підприємствами протягом аналізованого періоду, що свідчить про здатність аграрних підприємств розвиватися та збільшувати випуск валової продукції без стабільної підтримки з боку держави.

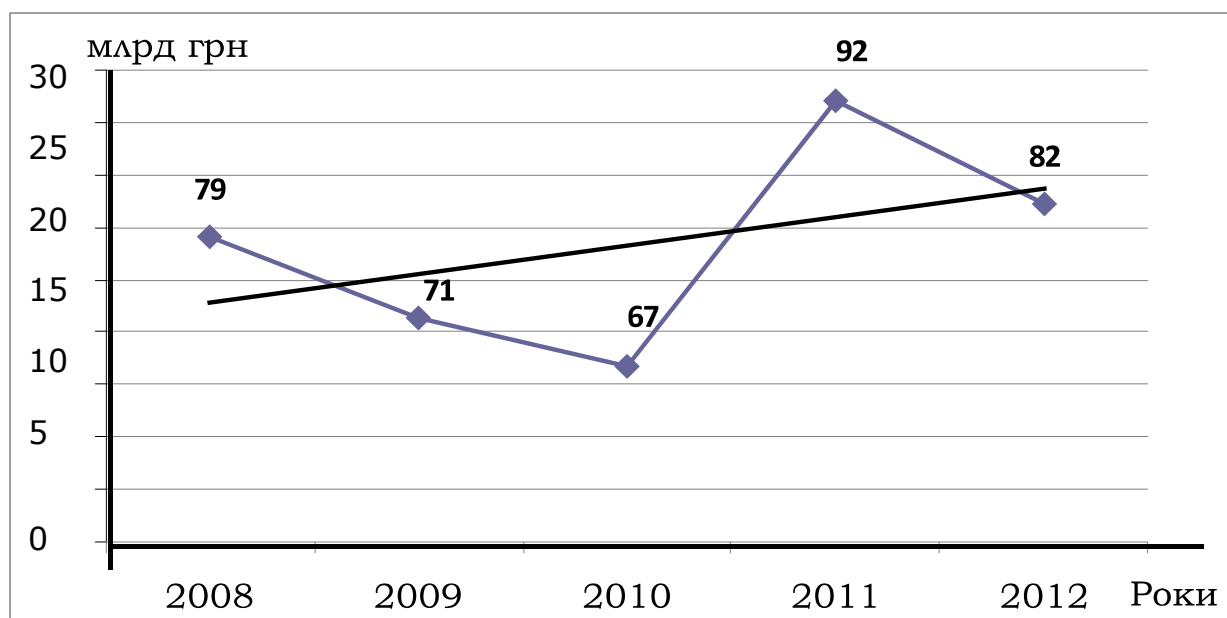

Рис. 5. ВВП рослинництва, створеного сільськогосподарськими підприємствами

Висновки та перспективи подальших розробок. Аналіз державної підтримки рослинництва в Україні продемонстрував, що фінансування конкретних заходів не є стабільним та змінюється щорічно, як у бік зменшення, так і збільшення. Разом з цим чітко прослідковується тенденція до зменшення державної підтримки аграрного сектора в цілому та рослин-

² Тут і надалі включаючи фермерські господарства

³ У постійних цінах 2010 року

ництва зокрема. За даних умов, розробляючи бізнес-плани по інвестуванню в рослинництво, не варто розраховувати на залучення фінансування за рахунок державної підтримки. В той же час, певні кошти на державну підтримку все ж виділяються з бюджету, тому слід продовжувати проводити дослідження у сфері прогнозування обсягів та ймовірності виділення фінансування заходів підтримки рослинництва з метою коригування інвестиційних планів, щоб максимально ефективно використовувати кожен виділену гривню.

Список використаних джерел:

1. Валова продукція сільського господарства України (у постійних цінах 2010 р.) за 2012 рік [Електронний ресурс] / ред. О.М. Прокопенко ; Держ. Служба статистики України. — К. : Інформаційно-аналітичне агентство, 2013. — Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Про Державний бюджет України на 2012 рік [Електронний ресурс] : Закон України за станом на 1.02.2014 р. / Верховна Рада України — Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4282-17>
3. Про Державний бюджет України на 2013 рік [Електронний ресурс] : Закон України за станом на 1.02.2014 р. / Верховна Рада України — Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5515> — 17
4. Про Державний бюджет України на 2014 рік [Електронний ресурс] : Закон України за станом на 1.02.2014 р. / Верховна Рада України — Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=48267
5. Рынок овощей и фруктов в Украине / [Высоцкий Т.Н., Лапа В.И., Слостён Р.Н. и др.]. — К. : Украинский клуб аграрного бизнеса, 2011 — 96 с.
10. Найбільші холдинги в аграрному секторі України / [Гагалюк Т.В., Лапа В.И., Слостён Р.М., та ін.]. — К. : Український клуб аграрного бізнесу, 2012 — 123 с.

Т.Н. Высоцкий. Анализ государственной поддержки растениеводства в Украине.

Рассмотрены основные статьи распределения бюджета Министерства аграрной политики и продовольствия Украины, нацеленные на поддержку растениеводства. Проанализированы изменения финансирования мер поддержки растениеводства на протяжении 2008-2014 гг. Дана оценка уровня государственной поддержки растениеводства в Украине.

T. Vysotsky. Analysis of state support of crop production in Ukraine.

The main financial budget measures of the Ministry of agrarian policy and Food of Ukraine which are focused on crop production support are reviewed. The changes in financing crop production support measures during 2008-2014 are analyzed. The level of state support of crop production in Ukraine is evaluated.